It-Tagħlim Elementari Governattiv
fl-Ewwel Snin tas-Seklu Għoxrin f'Ħal Kirkop

© **Carmen Lia** *B. Ed. (Hons.), B.A.*

Fit-tieni nofs tas-seklu dsatax, in-nies bdiet tifhem l-importanza ta' xi tip ta' struzzjoni pubblika. Sa dan iż-żmien, it-tagħlim kien isir ftit li xejn u l-maġġoranza tat-tfal kienu jitilgħu f'injoranza kbira. L-irħula iżda, kienu f'sitwazzjoni ferm agħar mill-ibliet. Il-livell ta' l-edukazzjoni tal-poplu kien baxx ħafna.

Ħal Kirkop kien jifforma parti mis-Sitt Distrett għall-finijiet u effetti tad-Dipartiment ta' l-Edukazzjoni u dan flimkien ma' l-iskejjel taż-Żurrieq, l-Imqabba u l-Qrendi. F'Ħal Kirkop, dak iż-żmien konna nsibu skola elementari minn Standard I sa IV, skola ta' bil-lejl li fil-bidu kienet għas-subien biss, sakemm fl-1920 infetħet skola għall-bniet ukoll u skejjel taż-żgħar (*infant schools*) għall-bniet u għas-subien li nfetħu fl-1905. Ma kienet teżisti l-ebda skola privata fis-Sitt Distrett kollu. Kien biss fiż-Żejtun li kien hemm skola li tiftaħ il-Ħadd.

Kien ukoll fil-bidu tas-seklu għoxrin, li l-awtoritajiet bdew jiddiskutu jekk l-edukazzjoni kellhiex tkun obbligatorja jew le peress li l-attendenza tat-tfal fl-iskejjel kienet tonqos drastikament matul is-Sena Skolastika.

L-Iskola ta' Ħal Kirkop fl-1901

Fl-1901, l-iskola ta' Ħal Kirkop kienet affettwata mis-sitwazzjoni politika ta' Malta kolonjali. Il-politika tifforma parti integrali mill-ħajja tal-poplu u fil-bidu tas-seklu kienet saret suġġett taħraq ferm. Kien żmien meta l-lingwi Taljana u Ingliża kienu għadhom jiġġieldu kontra xulxin biex jiġi deċiż liema lsien kellu jkun dak uffiċjali f'Malta. Il-lingwa Maltija bdiet tiġi wżata biex taqla' 'l barra t-Taljana. Dawk favur din ta' l-aħħar, għamlu minn kollox fil-Kunsill tal-Gvern kif ukoll barra biex tkun evitata l-eliminazzjoni tal-lingwa għażiża għalihom. Naturalment mal-lingwa tintrabat il-kultura, u mal-kultura nsieħbu l-edukazzjoni. Għalhekk ma setax jonqos li l-iskejjel ikunu affettwati bil-kbir, speċjalment fl-irħula mbiegħda fejn kien hemm nuqqas ta' komunikazzjoni u fejn kienu jinħolqu xnigħat nieqsa mill-verità.

Każ fejn numru ta' skejjel ġew imħarbta sew minħabba l-politika, ġara fl-1901. Il-ġenituri tat-tfal fl-iskejjel kienu ngħataw karta biex jagħżlu jekk iridux l-lingwa Ingliża flok it-Taljana għat-tagħlim ta' wliedhom.

Fi proklama li ħareġ il-Gvernatur nafu li ħafna ġenituri daħlu fl-iskejjel u ħadu t-tfal tagħhom lura lejn id-dar. Dan minħabba għidut li l-Gvern kolonjali kien qed idaħħal l-Ingliż fl-iskejjel biex b'hekk is-subien ikunu jistgħu jinġabru suldati għall-gwerra fit-Transval (Afrika ta' Isfel), li kienet qed tiġi miġġielda f'dak iż-żmien. Il-bniet ukoll kienu jkunu jistgħu jintbagħtu bħala ħassiela u sefturi ma' l-Armata Ingliża. Barra dan, xniegħa oħra kienet li kien qiegħed jiġi mgħallem il-qari bl-Ingliż u l-Malti biex l-istudenti wara jkollhom jemigraw jew inkella jitilfu l-impjieg tagħhom f'Malta.

Il-Gvernatur ċaħad għal kollox dawn il-qlajjiet u ħareġ proklama. Din il-proklama nħarġet biex isserraħ moħħ dawk il-ħafna ġenituri li kienu emmnu dawk l-għidut. L-ewwel skola li għaddiet minn speċi ta' ferħ ta' ġenn kienet dik ta' Sannat f'Għawdex, meta l-istudenti ta' din l-iskola nħarġu kollha mill-ġenituri tagħhom fit-23 ta' April 1901. Ix-xahar ta' wara mess lin-Nadur. F'Malta, bejn is-6 u l-10 ta' Mejju ta' l-istess sena, numru ta' skejjel primarji għaddew mill-

Tfal Koppin fi klassi ta' l-Iskola Primarja tas-sena 1957.
Bilwieqfa mix-xellug għal-lemin jidhru: Joseph Grech, Leonard Ellul, l-għalliem Ċikku Mizzi, Francis Theuma u Joe Mizzi.
Bilqiegħda: Michael Cutajar, Leonard Farrugia u Dione Sacco.

istess konfużjoni fejn ġenituri daħlu għat-tfal, ħaduhom u għajru lill-għalliema fl-istess ħin.

Fost l-iskejjel f'Malta li kellhom din l-esperjenza kien hemm dik ta' Ħal Kirkop. Membri tal-kleru kienu bdew ibeżżgħu lill-ommijiet, u dawn tant twerwru li f'paniku marru u ħadu lil uliedhom mill-iskejjel.

Kapijiet ta' l-Iskola

Il-kapijiet ta' l-Iskola Primarja kollha kienu maħtura mill-Gvernatur. Filwaqt li fiż-Żurrieq kien hemm kapijiet tat-tieni kategorija, f'Ħal Kirkop, raħal żgħir b'popolazzjoni żgħira, il-kapijiet ta' l-iskola kienu tat-terza kategorija. Dan kien ifisser li mill-1911 'il quddiem, il-kapijiet irġiel kellhom paga li tvarja minn 50 sa 65 lira sterlina filwaqt li l-kapijiet nisa kienu jitħallsu anqas, jiġifieri minn 40 sa 55 lira sterlina fis-sena.

Mill-1 ta' Jannar 1901, il-kap ta' l-iskola tas-subien kien Alfonso Spiteri li kellu salarju ta' 81 lira sterlina fis-sena. Dam kap għal snin twal f'din l-iskola. Emilia Buccia kienet il-kap ta' l-iskola tal-bniet. Hija bdiet fl-1 ta' Ottubru 1905 b'salarju ta' 55 lira sterlina fis-sena fejn damet diversi snin bħala l-kap ta' l-iskola.

L-attendenza fl-iskola kienet tajba ħafna. Fl-1900 kien hemm 57 jattendu, 28 bniet u 27 subien.

Skola ta' bil-Lejl (Skola Serali jew Night School)

Ħafna mill-għalliema kellhom salarji baxxi ħafna. Biss, numru minnhom kienu jippruvaw iżidu d-dħul tagħhom permezz ta' xogħol ieħor ġo l-istess skola. L-iskola ta' bil-lejl kienet sors ta' xi ftit flus żejda għall-kap ta' l-iskola tas-subien ta' Ħal Kirkop.

Il-ħlas kien ġeneralment ta' 16-il lira sterlina fis-sena. Insibu li l-kap Alfonso Spiteri kien jgħallem fl-iskola serali fl-1914 u kellu 16-il lira sterlina fis-sena. L-iskola ta' bil-lejl kienet għas-subien biss u kienet tiftaħ f'Ottubru ta' kull sena. Fl-1921 infetħet skola ta' bil-lejl għall-bniet ukoll. L-attendenza f'din l-iskola ta' bil-lejl kienet tvarja ħafna. Fl-1900 attendew 18-il tifel u dan kien numru kbir ħafna meta kkomparat ma' l-irħula tal-viċin fl-istess sena.

Il-ħin tal-ftuħ ta' l-iskola serali kien ivarja kull xahar. Fil-Mosta nsibu li l-iskola kienet tiftaħ fis-7.00pm. Fil-Qrendi l-ħin kien dejjem ivarja. Kull xahar is-surmast kien jibgħat fl-uffiċċju ta' l-iskejjel il-ħin tal-ftuħ ta' l-iskola u kien iniżżlu wkoll fil-*Log Book* ta' l-Iskola. Fl-1920 kien hemm innovazzjoni oħra fl-edukazzjoni f'Malta. Din kienet il-ftuħ ta' skejjel ta' bil-lejl għan-nisa. L-ewwel lokalitajiet li gawdew minn din l-inizjattiva kienu l-Belt, il-Ħamrun, Tas-Sliema, Ħal Qormi, l-Isla, Bormla, Ħal Tarxien, il-Mosta u Victoria (Għawdex). Skond ir-rapport ta' A.V. Laferla, l-attendenza kienet inkoraġġanti u kienet irreġistrat progress.

Klassijiet taż-Żgħar

Mal-bidu tas-seklu għoxrin kompliet titwessa' l-possibbiltà ta' edukazzjoni iktar sħiħa għaliex infetħu numru ta' klassijiet taż-żgħar f'diversi postijiet. Fl-1900 kien hemm klassi taż-żgħar fl-Imqabba, l-ewwel fost l-irħula tal-madwar li kellu klassi taż-żgħar. F'Ħal Kirkop infetħet skola għaż-żgħar fl-1905. Kien hemm klassijiet sew għall-bniet u sew għas-subien u l-attendenza kienet inkoraġġanti ferm.

Attendenza fl-Iskola taż-Żgħar

	Subien	Bniet	Total
1905-06	14	10	24
1906-07	10	8	18
1911-12	5	13	18
1912-13	17	11	28
1913-14	11	22	33
1914-15	9	17	26
1915-16	17	22	39

Attendenza fin-Night School

	Subien	Bniet	Total
1900	18		18
1901	8		8
1903	20		20
1904-05	16		16
1905-06	16		16
1906-07	9		9
1911-12	14		14
1912-13	107		107
1913-14	22		22
1914-15	42		42
1915-16	18		18

Il-Popolazzjoni ta' l-Iskola ta' Ħal Kirkop fl-Ewwel Snin tas-Seklu Għoxrin

IS-SITT DISTRETT

Data	Pop.	Kap Skola Subien Skola Bniet	L-Ewwel Ħatra fl-Iskola mill-Gvernatur	Salarju fis-sena f'Lira Sterlina	Attendendenza Subien Bniet Total	L-Ewwel Ħatra mill- Gvernatur
1900		Spiteri Alfonso	01/03/1892	55	28	01/05/1875
				16 (Skola Serali)	29	
		Buccia Emilia (acting)	01/01/1901	20	57	
1901		Spiteri Alfonso	01/03/1892	55	27	01/05/1875
				16 (Skola Serali)	33	
		Buccia Emilia (acting)	01/09/1900	20	60	
1903		Spiteri Alconso	01/03/1892	60	28	01/05/1875
				16 (Skola Serali)	35	
		Buccia Emilia (acting)	01/09/1900	20	63	
1904-05		Spiteri Alfonso	01/03/1892	60	25	01/05/1875
				16 (Skola Serali)	19	
		Buccia Emilia (acting)	01/09/1900	20	44	
1905-06		Spiteri Alfonso M.	01/03/1892	81	16	19/07/1882
		Buccia Emilia	01/10/1905	40	15	01/11/1885
					31	
1906-07		Spiteri Alfonso M.	01/03/1892	81	20	01/05/1875
		Buccia Emilia	01/10/1905	40	23	01/11/1885
					43	
1911-12		Spiteri Alfonso M.	01/01/1901	81	19	01/05/1875
		Bucca Emilia	01/10/1905	55	22	01/11/1885
					41	
1912-13		Spiteri Alfonso M.	01/01/1901	81	22	01/05/1875
		Buccia Emilia	01/10/1905	55	30	01/11/1885
					52 (Enrolment as on 01/09/1912)	

THUNDERBIRD GARAGE

ZAREN D'AMATO

Motor Mechanic, Silencer Manufacturer & Fitting Marine Engines

24 Hour Towing Services

St Mary Street, Bubaqra - Żurrieq Mobile: 9945 7555